

Cică...

Cică în vremea despre care voi încerca să povestesc, trăia sau, mai bine zis, preda într-un orașel de provincie mai mult decât banal un profesor de filosofie și psihologie pe nume Paganel. Sigur că pe respectivul nu-l chema Paganel. I se zicea așa după un serial. După un serial după o carte de Jules Verne. Probabil ați citit-o. Și Paganel era tânăr, naiv, netrecut prin viață și, peste toate, mai avea și obiceiul să le facă elevilor vizite la domiciliu. Nu știu cum s-ar chema într-o formulare birocratică vizitele astea. Cert e că le făcea. Și așa era de șters, că părinții elevilor nici măcar nu bănuiau că pe el îl cheamă cu totul altfel, Popescu, să zicem, și îl invitau în casă politicoși: „Poftiți, intrați, domnu’ Paganel!”

Cum ziceam, era un individ destul de anost. Așa că n-are rost să vă povestesc despre el. Ci despre cei doi Ghindoc. Tată și fiu. Care chiar că erau interesați. Mai ales când luau ceva la bord. Adică aproape tot timpul. Într-o după-amiază, când Paganel a avut proasta inspirație să le treacă pragul, în curtea familiei Ghindoc situația se prezenta în felul următor. Ghindoc ăl bătrân atârnase niște pastramă pe prispă. În niște cârlige. Și câinele mâncase toată pastrama. Drept urmare, bătrânul alerga câinele să facă din el pastramă. Din câine. Ghindoc ăl mic (ăl mic e un fel de-a spune, având în vedere că era într-a XII-a) alerga și el câinele, dar din motive umanitare. Ca să-l salveze de toporul lui tac-su’. Și exact în timpul ăsta, Paganel a intrat în curte. Când bătrânul trăgea într-o parte de jigodie, iar ălă mic în direcția opusă.

Făstăcit, a încercat să se prezinte: „Profesor de filosofie Popescu!” Să i-o ia înainte lui Ghindoc, să evite placa aia umilitoare cu „Poftiți, domnu’ Paganel!” Ghindoc ăl bătrân a înfipt toporul într-o buturugă, și-a șters mâna dreaptă de salopetă, aici trebuie să presupunem că era echipat într-o salopetă, s-a șters, așadar, și, provocat de prezentarea protocolară a lui Paganel, a rostit extrem de decis: „Mecanic de locomotivă Ghindoc!” Vasăzică, în timpul cât se ștersese pe salopetă, cât înfipsea toporul în buștean, scormonise în minte, cine sunt, de unde vin. Dacă ăsta din fața lui era profesor, sau cel puțin așa se lăuda, criza

de conștiință îi șoptea că nu se putea nici el legitima cu simplul nume. Ghindoc avea o bănuială ascunsă că el însemna ceva mai mult decât atât. Și atunci descoperise că era mecanic de locomotivă, ceea ce, orice s-ar spune, însemna ceva. Plus de asta, a fost în replică. S-a scos.

Nu bei, mă, ceva? a vrut Ghindoc să dea un sens fâstăcelii lui Paganel. Adică ce cați p-acilea? Dacă tot n-ai niciun rost, barem hai să glogăim ceva. Sigur că Ghindoc a fost uimit peste măsură să afle că Paganel nu bea. Și-l privea ca pe o lighioană bizară. Hait! Era o șansă să dai peste un abstinent care, sigur, din moment ce făcea mutre la alcool, era puțintel dus cu pluta. Ghindoc nu mai văzuse niciodată pe careva care să se abțină de la băutură fără a suferi de vreun beteșug, ceva, care să-l împiedice să trăsănească competent.

Trebuie să vă spun, și-a explicat Paganel descinderea, că fiul dumneavoastră nu învață cum ar trebui.

Nu învață cum trebuie? Nu știe să bea! a clarificat bătrânul situația. Hai să bem un rachiu! Adică fii om serios, ce dracu'! Sau ce dreacu', pentru că personajele sunt regățeni și-așa se înjură pe la noi.

A suportat Paganel două pahare de trăscau, după care, odată proba trecută, i s-a permis să vorbească.

Domnu' Ghindoc, băiatul dumneavoastră nu învață. Uite, spune tu, Marcele, ce e materia?

Ce materie, bă, i-a retezat-o ăla bătrân. Uite materie colea.

Și i-a pasat trăscaul, palpând sticla și ștergându-și apoi mâna de salopeta rugoasă, ca un om care are un contact privilegiat cu materia.

Mă rog, acum înțelegeți și dumneavoastră ce vreți!

Ochelarii

De dimineață, am, n-am treabă, trec pe la bufet să-mi iau o cafea, un ceai, o măslină. Sau nu, nu o măslină. Nu e cazul să exagerăm gratuit. Nici nu merge dimineața. Și tanti care vinde acolo, nu știu birocratic cum poate fi numită, tanti aceea care servește deci, de cum mă vede, mă ia tare.

Știi ce mi s-a întâmplat?

Din ton, pot deduce că se pregătește să-mi toarne ceva absolut devastator. O mărturie aflată undeva la limita decenței. Și, dacă ești cardiac sau ai alte afecțiuni, nu se știe dacă poți duce confesiunea.

Tanti de la bufet e o femeie cu preocupări dintre cele mai interesante. Dă de mâncare lighioanelor din curte, mai ales câinilor, care, acum, pe lapovița asta, a observat ea că suferă cumplit. Mai hrănește pisicile arundate bufetului. Sorinache, pisioul ăla negru, trebuie neapărat să scăpăm de el! mi-a zis odată foarte hotărâtă. Are drame, car'vasăzică. Mai are și un ginere care nu consumă carne de porc cu niciun chip, un vecin care, de deasupra, o inundă cu o consecvență exasperantă. Știu astea pentru că mi le-a turnat de nenumărate ori și nu-i pot spune că se repetă.

Drama femeii însă nu e legată neapărat de pisi și câini, ca în alte dimineți, când câte unul se mai constipă sau refuză resturile pe care i le oferă ea. Explicația vine repede și dintr-o cu totul altă zonă.

Știi ce mi s-a întâmplat? Mi-au dispărut ochelarii, îmi zice cu aerul că lumea e rea, dușmănoasă și imprevizibilă. Nu te poți opune, orice ai face. Trebuie să te obișnuiești cu ideea.

Îi arăt că are niște ochelari pe o masă, dar nu, ăia sunt de la doamna Aurelia, care lucrează un etaj mai sus și care s-a îndurat de ea, i-a împrumutat ochelarii ei, ca să se descurce cu registrele. Nu știu cum s-o ajut.

Ei, o să-i găsiți până la urmă, cine dracu' stă să fure o pereche de ochelari?

Pe la prânz trec iar pe la bufet. Femeia e cam surdă. Dacă dimineața știe că o să-mi dea o cafea sau un ceai, variații mari de solicitare

neexistând, la prânz trebuie să pronunț ce vreau așa, cu toți dinții. Cum să vă spun, trăiesc o frustrare, în sensul că aproape niciodată nu-mi dă ceea ce comand. Și, dintr-o politețe tâmpită, trebuie să diger tot soiul de alimente care nu-mi plac excesiv de mult. Mă rog, așa am descoperit chestii care până atunci nu-mi spuneau mare lucru. Adică există și o parte bună în toate astea.

Nu așteaptă să comand ceva și se repede să-mi spună că, gata, misterul a fost elucidat. Mă scrutează tenebros.

Știi cine mi-a luat ochelarii?

Ei, na! Cine?

Mă prefac așa, formal curios.

Sterică Comănescu mi i-a furat, zice, ca și când, orice s-ar spune, la un așa autor al infracțiunii n-aveam cum să mă aștept, oricâtă imaginație mi-aș fi pus la contribuție. Asta e, zice femeia, de parcă tocmai ar fi descoperit cine a pus la cale asasinarea lui Kennedy sau cine era individul care ar fi coordonat masacrul de la Timișoara.

Sterică Comănescu are o slujbă destul de anostă, de curând l-a lăsat și nevasta. Stă toată ziua în cușca unde tanti dă de mâncare populației și o ține de vorbă. Și cu ochelarii a vrut să facă o farsă inteligentă, subtilizându-i și apoi distrându-se, închipuindu-și cum se căznește ea să le dea de urmă.

Cam atât.

Vocabular alternativ

Iordănesciene

Cașchetă
Opțaid
Opțai
Sectembrie
Hambal
Bașcheți
Jampiere
Folbal
Haut

Calculatoristice

Destop
Iternet

Optzeciste

Isignă
Pioner

Matematice

Patrat
Tranversal
A completa
Mișloc

Alimentare

Zacăr
Pire
Piftele
Salată bef
Crenvuști

Onomastice

Costanța
Miuhen
Miai
Miaia
Costantin

Culturale

Biblotecă

Scripturale

Creon
Stilop

Calendaristice

Vichend
Duminecă

Zoologice

Epure
Ipopotam
Menajerie economică

De atelier

Tâplar
Prelandez
Șurup
Feraș

Imprecații

Frustat
Andicapat

Pronume relativ în acuzativ cu prepoziție

Dupe care

Verbe la mai mult ca perfect

Rămânese
Zicese

Adverb

Ezact

Mărci

Mufatlar
Malboro
Viceroi
Warburg
Folsfagen
Olsit

Cazone

Plutoner
Arpaletă

Anatomice

Febră mușchiulară
Genuchi

O zi minunată pentru mâncat banane

Maică-sa a plecat puțin până la bucătărie și el a rămas doar cu taică-su, față în față, știe că acum trebuie să găsească ceva de zis, și asta adâncește un oarecare impas în conversație.

— Ai văzut ce-a făcut Villarrealul? tușește ăsta bătrân, iar întrebarea despre un meci mai mult decât obscur are darul să-l surprindă puțin, întrucât domnul din fața sa, în aproape 65 de ani de viață, nu și-a manifestat potențialitățile microbistice decât așa, a lehamite. Iete că acum, de când Călin a plecat de-acasă, se uită și la meciuri. De fapt, din câte îl cunoaște, se cam uită la orice. De la 5 după-masa, trage perdelele, se așază într-un fotoliu de unde nu se mai scoală decât noaptea după 11, când s-au isprăvit toate talk-show-urile și s-au tras toate concluziile care trebuiau trase. Că e de rău, că trebuie să ne ferim. Că n-o să mai piardă timpul niciodată cu discuțiile astea. Mă rog, ce zice toată lumea zice și el. Dar tonul e de revelație.

Răspunsul nu vine la ce a făcut Villarrealul. Sau vine cu o scuturare din cap destul de neutră. Călin își scoate ochelarii și îi șterge foarte preocupat, ca și cum investește în asemenea îndeletnicire cam toată știința sa. Mama nu mai apare. După ce termină de șters ochelarii, Călin scotocește într-o geantă lungă pe care o ținea între picioare. Cotrobăie.

— To' cu terfeloaga aia umbli după tine?

Ridică din umeri. Scoate un fel de fluier. Îi spune bătrânului cum se numește. L-a luat acum din turneul acela la Sfântu Gheorghe. Tilincă.

— Dai banii pe... Mă rog, dacă ție-ți place... Mai ai bani? se îngrijează bătrânul auzind de investiție și scotocește în buzunarul halatului, ca și cum ar dori să acopere paguba inconștientului ăstuia care-și consumă tot salariul pe fluier.

În geantă, tot fluier, fiecare cu altă denumire destul de ciudată, fluier cu care e o pacoste să călătorești în fiecare zi spre serviciu, să le lovești de picioarele oamenilor. Apoi, seara, spre repetiție, alt calvar. Și toți care-i aduc mereu reproșuri că stă prea puțin pe-acasă, că...

— Am bani, nu e cazul'...

— De unde ai bani? intervine în discuție și maică-sa, care a prins emisia sonoră a lui Călin tocmai când se întorcea dinspre bucătărie.

— Am cântat acum la Sfântu Gheorghe. Am luat ceva monetar.

De fapt, au luat ceva infim, adevăratele evenimente erau că pe Carlos l-a cerut de bărbat un evreu și că toată noaptea, la hotel, au văzut filme porno, cu unii în pielea goală care jucau tenis.

— Așaaaa, suspină maică-sa în timp ce se afundă pe canapea, de parcă are ea o presimțire că se vor așterne la un taifas interminabil. Ca într-un strat de zăpadă se afundă.

Se așază zâmbind și îl privește intens. El i-a spus de atâtea ori să nu-l mai privească așa. Cum ar fi să se holbeze și el spre ea? Da, Căline, dar io te iubesc, mamă! ar urma ea să spună. S-a așezat și acum se ridică brusc, de parcă a simțit un cutremur sau a uitat ceva absolut esențial. Acum ține în mână o fructieră de pe măsufa mică dintre ei:

— Călin, vrei o banană, mamă? Să-ți dau o banană?

— Nu, nu vreau banană!

Se așază dezamăgită de refuz. Privește eticheta Bonito, Bonino – n-are ochelarii să înțeleagă toate cuvintele. Se uită prin cameră, căutând ochelarii sau altceva. Ca și cum ar fi ceva, un necaz cu eticheta asta, au anunțat ăștia la știri că injectează ceva în banane.

— Acuma le-am cumpărat, sunt proaspete! Hai, nu vrei o banană? revine după ce le-a cercetat proveniența și vrea să verifice dacă nu despre asta era vorba.

Călin încearcă să schimbe puțin subiectul. Arată cu capul spre marginea patului:

— L-ați ascultat?

— N-am avut când! La ce să-l ascultăm? Ce, noi avem aparat d-ăla s-ascultăm?

Un CD pe care se sprijină un flacon de medicamente. Într-adevăr, nu aveau la ce să-l asculte. CD-player n-au. Au doar un casetofon vechi de douăzeci de ani, pe care, când Călin era mic, tatăl lui îl scotea din debara numai joia. Nu se știe de ce joia. Și asculta ăl bătrân Adriano Celentano și Tom Jones. Mai avea câteva colinde din zona Sibiului, pe care le scotea de la naftalină la ocazii. La Revelion, din patriotism local. Taică-su' a venit în București din zona Sibiului de undeva. De fapt, Călin acolo s-a născut. Venetic din Ardeal, taică-su' nu prea și-a făcut prieteni. Nici faptul că era profesor de matematică nu i-a permis treaba asta. Aici îi lipseau și rudele. De-aia pomeneam de Revelion, pe-treceau doar ei trei, aici de față, plus fratele, până când acesta a crescut.

Lui Călin îi pregăteau un costumaș cretinopat, costumaș ce rămânea de la an la an mai mic, intra la apă. Maică-sa, cel puțin, nu accepta că se poate ca fiul ei să crească.

Cretinopat. Acesta e cuvântul ce revine mereu când încearcă să descrie perioada aia. Revelionul, când se uitau toată noaptea la televizor. Afară de discuțiile la telefon de la miezul nopții, când sunau rudele de pe la cabane, petreceau împreună, doar tatăl lui Călin declama cu vocea lui groasă că el a rămas la București, aici, cu familionul. Dintr-un fel de patriotism. Cineva trebuia să-i păzească și pe ai lui.

Călin nu prea avea voie să se apropie de casetofon. Mă rog, nici nu cerea voie. Era mai timid. Întotdeauna a fost ceva mai timid. Ar trebui să vă povestească el prima dată când a fost la film cu o fată, mă rog, era deja un miracol cum de a acceptat ființa aia. Și cum, după film, a simțit nevoia să comită un gest tandru față de fată. În criză de inspirație, i-a smuls căciula din cap și i-a aruncat-o în sus, râzând destul de albastru. Bineînțeles că, de atunci, fata aia nici nu a mai vrut să-l vadă. Era mai cretinopat la vârsta aia, v-am spus.

— I-am zis lu' frate-tu să ne ia pe la el să-l ascultăm. Da' te-am văzut la emisiunea aia, mamă! Tot cu pantalonii ăștia erai!

Călin își amintește că, atunci când a scos CD-ul, i l-a dat și lui frate-su. L-a introdus în combină, a frecat cu telecomanda începutul fiecărei piese și a conchis că e bun.

— Hai, nu vrei o banană? Te rog io! Ce să-ți dau? N-avem decât mâncare pentru taică-tu', că nu i-au ieșit analizele prea grozav.

— Nu vreau banane!

Ar urma presupunerile că precis n-a mâncat iar nimic azi, uite-l cum arată! Străveziu. Și pantalonii ăia. N-ai bani, mamă, să-ți cumperi alții?

— Mă călărește aia mică, explică starea deplorabilă a relațiilor tociți. Seara, când mă duc acasă, trebuie să fac pe calul.

— I-a trecut febra, mamă?

— Da, a fost Otilia cu ea în parc, a bătut vântul și de-aia a avut ceva necazuri.

— Să ai grijă, mamă!

Aia mică n-avea nimic deosebit, dar maică-sa a manifestat dintotdeauna o grijă obsesivă față de cele mai mici detalii ale bolii. Când fratele lui Călin s-a ales cu un diabet, i-a adus tot felul de fotografii, decupaje din ziare, tăieturi cu nu mai știu ce atleți care, în ciuda faptului că aveau diabet, au bătut recorduri olimpice și au făcut gloria țării lor. Cu toată insulina... He-he, trecem noi și peste asta.

Pisoarul lui Duchamp

Pe la începutul anilor '90, când începuseră și românii să mai circule prin străinătate, mi-a povestit cineva că s-a întâmplat o chestie extraordinară, care, reactualizată, duce la niște concluzii absolut surprinzătoare.

Un grup de turiști români se cazaseră la un hotel din împrejurimile Parisului, un hotel nu extrem de sofisticat, dar care era mult peste încăperile de tip *cages à lapins* cu care erau ei obișnuiți. Și, după ce s-au odihnit ei la prânz organizat, fiecare în camera lui, la un moment dat, se întâlnesc românii noștri undeva la un bistro sau la vreo cârciumă și încep să depene impresii despre cele văzute, bă, ce gagici nasoale au ăștia p-aici, ce prețuri, da' ăștia au bani de-i enervează, nu ca pârlitii de noi ș.a.m.d. În general, discuția era destul de convențională sau, pentru că n-am asistat nici io, nici dumneavoastră la ea, am aflat la a doua mână doar această întâmplare, asta putem presupune.

Atmosfera s-a înviorat însă când la masă a venit o femeie sau o doamnă, mă rog, o tipă, din nou aproximăm, care a dat de veste despre un lucru absolut surprinzător. Era extaziată, tu, fată, ce chestie, ai văzut că francezii ăștia au fântână arteziană până și-n baie? Hai, fată, ești întregă, unde ai mai pomenit așa ceva? Discuția avea loc între niște oameni care avuseseră parte toată viața lor doar de niște băi de dimensiunea unor debarale îngrămadite, unde cei mai claustrofobi riscau să-și agraveze alarmant suferința. Totuși, deși li se părea absolut neverosimilă existența unei arteziene într-o budă, o umbră de îndoială plana asupra întregii situații. De la francezii ăștia imprevizibili te poți aștepta la orice. Așa că nu-i exclus ca, p-aicea, asemenea obiceiului bizar să fie văzut drept un rafinament aristocratic.

Ca să n-o mai lungim, femeia noastră confundase un bideu cu o fântână arteziană și nu putem să nu ne imaginăm o scenă colosală cu dumneaei pășind timidă în budă cu aerul pe care îl avea Armstrong în timpul aselenizării. Probabil o fi studiat atent fiecare obiect din baie, până când a depistat acel corp suspect, căruia nu i se putea da vreo interpretare rezonabilă. O fi apăsât pe niscăi butoane, așteptându-se

la cele mai îngrozitoare consecințe, asumându-și niște riscuri enorme, ajungând la concluzia că bideul, acel obiect trivial, pur utilitar, are în baia francezilor o funcție ornamentală. Probabil și faptul că, în țara de origine a exploratoarei noastre, budele erau inevitabil asociate cu jegul a jucat un rol în această interpretare deformată și deplasată.

E o scenă care ar merita un scurtmetraj. Sigur că analogia e o formă slabă de raționament, dar nu pot să nu mă gândesc la uimirea similară a vreunui strămoș de-al nostru care, plesnind niscai cataroaie între ele, descoperea focul. Așa probabil contempla și femeia noastră jetul zburdălnic al bideului.

Mi-am adus aminte de toate astea după ce am văzut o știre conform căreia cel mai influent obiect de artă al secolului din care am ieșit ar fi pisoarul lui Marcel Duchamp. Adică un pisoar care, răsturnat într-o poziție nefirească, cum ar zice un fost arbitru român, ar semăna teribil cu o arteziană.

Nu știi dacă gospodina, femeia noastră, avea ascunse instincte artistice, dacă auzise despre dadaism sau dacă instinctele astea artistice și le dezlănțuia atunci când prepara cine știe ce ciorbiță de văcuță. O ciorbiță nemaipomenită, trebuie să zici ca să n-o jignești. Nu știi dacă e vorba despre imaginație sau despre o lipsă acută a simțului realității.

Cert e că de femeia în chestie s-a făcut un mișto gros, pentru că e neieșită în lume și ajunge la asemenea concluzii care ar compromite până și un copil de ciclu primar, în timp ce pisoarul lui Duchamp e dat la știri. A fi dat la știri – criteriul suprem de validare în zilele pe care ne este dat să le suportăm.

Polata

Polata conține obiecte trecute cu o funcționalitate incertă. Conține o treaptă dintr-o scară a fostei case. Șindrila care acoperea vechiul pod. Din acest punct de vedere, polata poate fi interpretată și ca un muzeu al vechii case. Pentru că acolo se mai află și țigle marca Leu fabricate în anii '30, perioada în care a fost construită casa bătrânească.

Mai găsim și cărămizi foarte vechi și sfărâmicioase, care nu mai pot fi folosite decât eventual în tratamente medicale obscurantiste, pentru a remedia durerile de burtă.

Polata poate fi interpretată ca un spațiu de trecere. Nimic nu se aruncă pur și simplu la gunoi. Sunt niște etape intermediare prin care trebuie să treacă obiectele până când pot fi declarate moarte. O anticameră a unui cimitir.

Obiectele de aici nu sunt gunoaie. Lângă polată există și un butoi ruginit, în care, într-adevăr, se află niște gunoaie. Ambalaje. Declarate, ca atare, gunoaie. Nu mai există niciun dubiu asupra lor.

Obiecte epuizate. Anacronice. Dar care pot fi resubstanțializate. Ceva de genul ochiului stăpânului care îngrașă vita.

Se mai află în polată o bicicletă defectă, ruginită, cu lanțul atârând. Are anvelope care nu se mai fabrică din anii '50. Dimensiunile nu s-ar mai potrivi la bicicletele care se produc acum. Obiecte demodate.

Sticle cu care nu se mai poate face nimic. Magazinele nu le mai primesc la schimb, iar centrele de colectare nu ar cumpăra niciodată așa ceva.

Praful – cuvânt-cheie. În sens citadin, ține de igienă, în sens rural, de ornamentală, așa zice.

Praful la țară are un fel de funcție artistică. La oraș el se șterge, e antipatic. La țară evocă nostalgic, face parte din peisaj. Nu e nociv, nu trebuie să te descotorosești de el.

E un strat printre altele, un fel de giulgiu provizoriu. Nu e obligatoriu poluant. Când acoperă rugina, de exemplu, se poate vorbi ca despre un strat protector.

O haină veche în care s-a încălzit odată un pui de câine abia fătat.